

ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE
RAINBOW
A CHILDREN'S MAGAZINE

РІК XXXУ

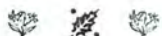
ЛИСТОПАД 1989

Ч. 11 (417)

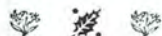
ЩО ЦЕ?

Не двигнеш його ніколи,
Бо важкий,
А в повітрі він літає,
Мов пташки.

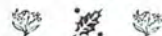
ДИВНИЙ МЛИНОК

Маленький млинок,
Багато в ньому колісок,
День і ніч щиро меле,
І хоч колісок багато — нічого не змеле.

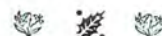
ЯКІ ЦЕ ПОМІЧНИКИ?

Своїх очей не мають,
А бачити допомагають.

НЕЗВИЧАЙНИЙ РАХІВНИК

Хоч не живе, але ходить,
Біле лице має.
Ні голови, ні язика,
А числити знає.

ЯКЕ ЦЕ СТВОРІННЯ?

Мас чотири роги,
Мас чотири ноги,
Та хоч мас роги
І чотири ноги,
Не пройде ні шматочка дороги.

ЗАГАДКА-НЕДОМОВКА

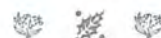
Червоні двері
В мой печері, —
Сидять напереді
Біленькі ведмеді.

Я м'ясо ріжу і хліб я ріжу —
Даю ведмедям усяку їжу.

Червоні двері це наші — — — —,
Ведмеді білі це наші — — — —
А що печера? Щоб розгадати,
Цукерку треба в — — — — смоктати!

ЯКА ЦЕ ПІСНЯ?

Уклав З. Івасиків.

ЯКІ ЦЕ ДЕРЕВА?

Відчитайте в цих реченнях назви дерев:
Іду бавитися!
Мама подає сос на тарілці.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК І РОЗВ'ЯЗКИ РОЗВАГ З ч. „ВЕ-
СЕЛКИ“ за ЖОВТЕНЬ 1989 о.: ЧИ ЗНАЄТЕ? а) літерою
„р“; б) літерою „о“; ЗАГАДКА: ведмідь; ЩО ЦЕ? а) пиріг;
б) п'юріг. ЛЯБІРИНТ: зайчик із правого боку; ДИВНІ
БУДИНКИ: трамвай; АКРОСТИХ: вітер; КОСМОНАВТИ-
ЧНА ЛОМИГОЛОВКА: відгадайте самі!

З кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у
Видавництві „Свобода“ заходами Українського Народ-
ного Союзу. Редагує Колегія. Річна передплата стано-
вить у ЗСА — 8.00 дол. у інших країнах — рівновартність
цієї суми. Для членів УНС 5.00 дол. Ціна окремого числа,
75 центів. Ціна подвійного числа — 1.00 дол.

THE RAINBOW — VESELKA

Обкладинки роботи Миколи Бутовича
Published monthly, except May to August By monthly
at Jersey City, New Jersey
30 Montgomery Street — Jersey City, New Jersey 07302
Subscription \$8.00 per year, UNA members \$5.00 per year.
Entered as Second Class at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
Іван Брикович — Як захоронитися від дощу?

СТОРІНКИ СЛАВИ

З новішої історії України кожного року згадуємо велику подію, що сталася 1 листопада 1918 року, себто 36 років тому.

У цей день у столиці Західньої України, у давньому городі нашого князя Льва — Львові проголосили українці свою державу. Українське військо під командою полковника Дмитра Вітовського зайняло місто, перебрало силою владу від австрійців і вивісило на вежі ратуша український прапор.

Одночасно і в інших містах та селах Галицької землі українці перебрали владу в свої руки. Усюди запанувала радість — це ж довгождана воля вернулася знову!

Разом із святкуваннями 1-го листопада згадуємо тепер також великого українця, галицького Митрополита, князя Церкви, Андрея графа Шентицького.

Митрополит Андрей — це велика постать нашої історії. Він зробив дуже багато добра для українського народу — будував нові храми Божі, закладав школи, музеї, шпиталі, дбав про українську науку і мистецтво, висилав молодих українців на науку в чужі високі школи. Два рази відвідав американських українців і постарався про заснування для них єпископства в Філадельфії. Його називали також „царським в'язнем”, бо під час першої світової війни російська царська влада вивезла його зі Львова і держала два роки на заслання в Росії.

Слава про великого українського митрополита йшла по всій Європі.

А українські діти відвідували кожного року Митрополита в день його іменин у місяці грудні і дякували за опіку над українською молоддю, дітьми, сиротами, хворими й бідними.

Пам'ять про великого Митрополита житиме вічно в українському народі.

У місяці листопаді вшановуємо теж 359 Героїв, що їх розстріляли большевики-москалі під містечком Базаром на Україні.

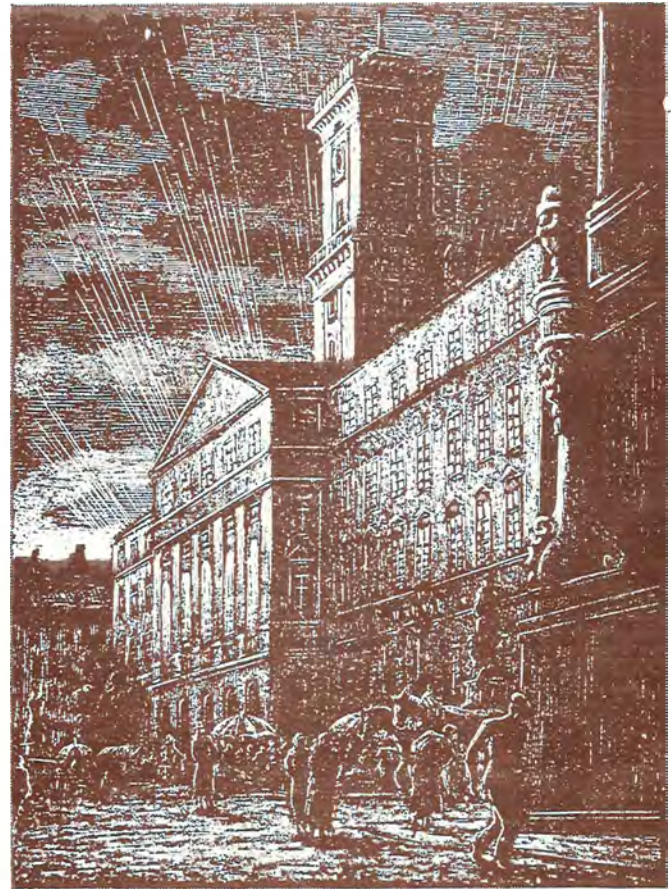
Ці герої — це українські вояки. Вони зібралися із зброєю в руках під командою генерала Юрка Тютюнника і рушили у похід на Україну, щоб визволити її з-під большевицького панування. Швидка й дуже холодна зима дуже перешкодила походіві, а большевики зібрали великі війська. Сили були нерівні. В часі боїв 359 наших борців попало у большевицький полон. Большевики на-

мовляли їх до себе на службу, але українські борці заявили, що воліють умерти, як служити ворогові. Оскаженілі москалі обставили безборонних героїв скорострілами і всіх розстріляли.

Вмирали наші воїни-герої із співом на устах — співали „Ще не вмерла Україна!”

Хоч загинули вони, але слава і пам'ять про них не загине ніколи.

Українські діти і молодь віддають разом з батьками свою пошану Героям Базару і молять Бога за спокій душ усіх українських Борців, що віддали своє життя за волю українського народу.

Ратуш у Львові з вежею, на якій уранці Першого Листопада 1918 р. замайав гордо український прапор на знак, що це давнє українське місто короля Данила і його сина Льва знову повернулося до Української Держави.

ВИВІРКА ГОТУЄТЬСЯ ДО ЗИМІВЛІ

(Текст і ілюстрації О.Р.)

Он на тому дереві дупло. Бачиш? Цікаво, замешкає хтось у ньому чи ні? Ану, вернімось сюди за тиждень, перевірмо. Добре?

За тиждень прийшли — ти глянь, дупла і не впізнати! Отвір уже закритий дверима, а з малої дірки, що була над дуплом, хтось зробив вікно. І завіски вже висять. А дзвіночок який маленький, он, над дверима висить, бачиш? Це як хтось двері відчинятиме, то він дзвонитиме. Тоненько, тоненько, ледь чутно. Цікаво, хто ж це таку гарну хатку собі в дуплі зробив?

Вивірка. Мабуть, вивірка. Вона тепер напевно дуже зайнята. До зими пригтовляється. Це ж кожного року, як літо кінчається, так лісові звірята починають наносити й складати собі в куточки запаси їжі. Щоб було чим підживлятися узимі. А то, як випаде сніг, все накриє, не буде ні грибів, ні горіхів, ні ягід. Тому вивірка тепер така зайнята.

Але не тільки харчами забезпечитись треба. На початку треба хатку утеплити. Перевірити, чи

двері щільно зачиняються, на вікно треба завіски повісити, щоб тепліше, затишніше було. З пташиного пуху треба нову ковдру зробити.

Потім треба позамітати. З усіх куточків порох повимітати. Бож недобре у брудні куточки, на брудну підлогу складати харчі. Правда ж?

Як вивірка це все зробить, тоді вона почне в ліс ходити. По гриби, по жолуді, по каштани, горіхи. Почне наносити це все в хатку свою, на зиму складати. Гриби на ниточки повісить, щоб висохли як слід. А жолуді, каштани й горіхи складатиме так просто, на підлогу.

І безліч разів вертатиметься вивірка в ліс. Носитиме доти, аж поки не заспокоїться, що має досить на цілу зиму.

А тоді залізе в своє тепле ліжечко, накриється новою ковдрою і — засне.

НЕОБАЧНИЙ КОТИК

(Ілюстрація Яреми Козака)

Котусю-коточку, а де ти ходив,
змочив свою спинку й лапки забруднив?

Не треба в негоду ходити в садок,
ніколи не можна лякати пташок.

А мишка ж у нірку втекла від дощу
і дітям сказала: „Надвір не пущу!”

Не вийдуть з нори мишенята руді,
чого ж ти ходив по холодній воді?

Накинуть на спинку плаща не схотів,
казав, що плащі для людей — не котів.

Тепер не брудни килимка й подушок,
сідай біля грубки, суши кожухок.

С п и н к а — back; н е г о д а — bad weather;
г р у б к а — тут: піч.

ДБАЙЛИВИЙ БАТЬКО

(Ілюстрація Юрія Козака)

ПЕРШИЙ ЛЬОДОК

Вже не видно рибалок, вудб́к —
Намерзас на річці льодок,
Не лежати в кутку ковзанам,
Буде праця і їм, ну, і нам!

— Де ти, Вітре? Чи, може, заснув?
Позмагаймось, хто швидше, ану!
Річка — скло, наче шибка в вікні —
Не здогнати нас, вітре, ой, ні!

Роляник

У ПЕТЕРБУРЗІ

— Ніколи я не думав, що опинюся в столиці Росії! — вигукнув Тарас. — Оце так потрапив: із бур'янів у Літній Сад!

— Та й я ніколи не думав, — згодився його земляк Панас, що також приїхав із паном Енгельгардтом. — Вдома я корови пас, а тут і корів нема. Пан наш їздить із гостин в гостини, а нам сиди та чекай, що загадають робити. Краще б я в Кирилівці пас череду, то там і ліс, і річка, і калина в лузі, а тут мряка й туман, та білі ночі, що добрим людям спати не дають.

Тарас і тут сидів у передпокої за „козачка“. Пробували з нього кухарчука зробити, але не мав він до того хисту: кілька страв пересолив, там щось на вугіль пересмажив... Не слухався, відповідав нечемно... — Віддам його в науку до маляра — подумав пан. — І так обмалював стіни в передпокої, то може з нього вийде який майстер, можна буде гроші заробляти.

І віддали Тараса в науку до маляра Ширяєва. А було Тарасові вже сімнадцять літ. Він був би гарний, хлопець якби його вбрати, а то ходив Тарас убого вдягнений, занедбаний і голодний. Ширяєв же був досить відомим малярем. Він не малював картин, але був малярем-декоратором, що розмалював хороми багатих панів. Його наймали навіть декорувати театри. Ширяєв мав чимало підмайстрів. Тараса спершу поставили фарбувати паркан, але одразу Ширяєв помітив, що це дуже здібний хлопець і почав ставити його до більш важливої праці, де треба було вміти підбирати кольори і вималювати складні візерунки, орнаменти, квіти і навіть постаті.

— Боже, скільки в господаря книжок і картин! — казав Тарас своєму другові. — Якби мені хоч в одну заглянути!

Але Ширяєв вимагав, щоб робітники працювали швидко й безпомилково і не тратили часу, як він казав, „на дурниці“. За непослух він карав. І всеж Тарас ловив хвилини, коли господаря не було вдома, і прокрадався до книжок і до картин. Деякі книжки були про мистецтво, показували правила малювання й закони перспективи. На клаптиках обгортки, на залишках тапетів Тарас малював все, що бачив навколо. Одного разу він попросив Панаса посидіти тихо й малював його портрет.

— Я вже втомився, — скаржився Панас. — Мухи мене кусають...

— А ти прожени і знову сядь так само. Ну, Панасе, ще трошечки, я вже майже закінчив...

— Ах ви ледарі, то це ви так працюєте? Ось я вам покажу, як задарма хліб їсти! — почувся сердитий голос. Це Ширяєв непомітно зайшов до хати. Зрозумівши, що в будинку малювати небезпечно, Тарас знайшов інше місце. В „білі ночі“

український хлопець спати й так не міг. Встав, одягнув свій брудний халат, підв'язався мотузом і пішов у Літній Сад. Вночі тут нікого не було, і хлопець міг спокійно присісти на лавці при алеї й змалювати статую якогось грецького бога. Тарас так захопився, що не помітив, як уже з півгодини за його плечами стоїть якийсь чоловік і приглядається до його праці.

— Непогано, зовсім непогано, — промовив нарешті чоловік. Шевченко обернувся і з переляку випустив олівець.

— Еге, та ти мабуть з України! — вигукнув незнайомиць. — Звідки ти, хлопча?

— З Кирилівки!

Хто б тут у Петербурзі знав маленьке село на Київщині? А незнайомиць знав!

— Та ми земляки! — вигукнув він. — А я з Богуслава. Я навіть вашому панові псарню розмалював!

— Я той малюнок бачив! — сказав Тарас. — То ви — маляр?

— Так, я малюю. Вчусь в академії. Як я починав, то малював гірше від тебе. Тобі варт учитися.

— Та куди мені! Я кріпак, мене не пустять вчитися ані мій пан, ані майстер Ширяєв.

— А, ти в Ширяєва працюєш? Знаю його. Добрий майстер, але лиха людина. А проте спробую його умовити, щоб дозволяв тобі вчитися. Прийдеш до мене? Ось моя адреса. Мене звуть Іван Сошенко.

В першу ж вільну хвилину Тарас завітав до Сошенка. Сошенко привітав його як молодшого брата. Тарас одразу кинувся до книжок: читав, мало не ковтаючи, історію Греції, посібники малювання, а також твори українського письменника Євгена Гребінки та інші книжки. Незабаром Шевченко познайомився з Євгеном Гребінкою. У нього збирались українці, що жили в Петербурзі, але щиро любили свій край і бажали його визволення з-під російського ярма.

— Треба його вивести в люди, — говорили друзі.

Звернулися до Товариства Сприяння Малярів і там пообіцяли послати юнака в науку, коли буде відкрите місце.

Тарасові вже й працювати стало легше, бо в короткі вільні хвилини він знаходив привітне товариство, рідну мову, слова підтримки й надії.

Пояснення-словничок: столиця Росії — за часів Т. Шевченка столицю царської імперії був Петербург (тепер — Ленінград); Літній Сад — парк у Петербурзі зі статуями грецьких богів; загадати — сказати, звеліти (to tell, to order); череда — herd; козачок — прислужник в панському дворі (servant); хист — здібність, обдарованість (talent); хороми — mansion, large dwelling house; тапета — wall-paper; „білі ночі“ — на півночі ночі бувають короткі, ясні; псарня — житлове приміщення для псів (dog kennel); завітати — загостити, відвідати (to visit); сприяння — допомога, підтримка (assistance, help).

ІВАН СОШЕНКО — український маляр, земляк і опікун Т. Шевченка, допоміг йому стати вільною людиною.

ЩАСЛИВА ЗУСТРІЧ

Тарас Шевченко написав не тільки „Кобзаря”, але й драму „Назар Стодоля”, та кілька повістей. Друкуємо тут уривок із повісти „Мистець”. В цьому уривку розказано, як маляр Іван Сошенко зустрів у парку молодого Тараса, познайомився з ним, полюбив його та зацікавився ним. Колиш цю повість прочитасте повністю і з неї довідастесь про визволення Шевченка з кріпацтва, про його науку в Академії Мистецтв і про те, як він став не тільки славним поетом, але й визначним малярем.

Зустріч І. Сошенка з Тарасом у парку.

Підходячи до того місця, де велику алею пере-різує поперечна, я трохи-трохи не спіткнувся на живу людину в брудному бавовняному халаті: вона сиділа на відрі, саме проти статуї Сатурна.

Я зупинився. То був хлопець років на чотирнадцять чи п'ятнадцять; він озирнувся і почав щось ховати в пазуку. Я підійшов ближче до нього і спитав, що він тут поробляє.

— Нічого я не роблю, — відповів він, засоромившись, — на роботу йду, та по дорозі зайшов оце в сад. — Трошки помовчавши, він додав: — Я малював.

— А покажи сюди, — кажу до нього, — що ти там малював.

Він витягнув з пазуки чвертку сірого паперу і боязко подав мені. На папері доволі гарно був нашікцований Сатурн.

Довго тримав я в руках малюнок та любувався замурзаним обличчям автора. У незугарному та жудорлявому обличчі його було щось привабливе, найпаче в очах його, розумних і тихих, наче в дівчинки.

— Чи ти часто ходиш сюди малювати? — спитав я його.

— Щонеділі, — відповів він, — а коли робимо де тут поблизу, то і в будень заходжу.

— Ти вчишся малярства?

— І живопису, — додав він.

— А у кого ж ти в науці?

— У покойового маляра, в Ширяєва.

Я хотів був розпитати в нього ще деякі подробиці, але він узяв відро з жовтою фарбою в одну

руку, а в другу жовту ж таки витерту здорово щітку і намірився йти.

— Куди ж ти хапаєшся?

— На роботу, а то я й так уже запізнився; прийде хазяїн, так перепаде мені.

— Зайди до мене в неділю вранці, і коли є в тебе ще які малюнки своєї роботи, то принеси мені показати.

— Добре, прийду. А де ж ви живете?

Я написав йому на його малюнку свою адресу, і ми розійшлися.

Тричі тільки бачив я мого нового знайомого, а вже здружився з ним, вже прилип до нього, полюбив його.

За часм приятель мій розповів мені про своє життя. Сумне, журливе оповідання! Він розповів його так просто, ані єдиної риски докору й нарікання! Доки не чув я його сповіді, я міркував собі: яким би робом поліпшити його виховання, а по сповіді — годі було й думати: він був кріпак!

Мене так приголомшила оця сумна новина, що в мене зовсім зникла надія на щось краще. Принаймні з півгодини ми сиділи мовчки. Нарешті, він розбудив мене з мого приголомшення плачем. Я глянув на нього і спитав, чого він плаче.

— Вам прикро, що я...

Він не договорив і залився слізьми.

Як умів, я запевняв його, що — ні, і ми вернулися до мене в господу. По дорозі зустріли ми старого Венеціянова. Привітавшись, він пильно подивився на мого товариша і, добряче усміхаючись, спитав:

— Чи не буде і з цього мистця?

Я відповів: і так, і не так. Він спитав про причину. Я нишком розказав йому. Старий задумався, міцно стиснув мою руку, і ми розійшлися. Венеціянов своїм поглядом і стиском руки мові неначе докоряв мені за безнадійність. Я підбадьорився і згадав декого з мистців, учнів і годованців Венеціянова. І мені, правда, невиразно мигнуло щось ніби та надія на обрії.

Сатурн — назва староримського поганського бога хліборобства.

Венеціянов — один із мистців, що зайнявся справою визволення Шевченка з кріпацтва.

НАША ДАРКА-КУХОВАРКА

Ви не смійтесь! Наша Дарка —
Дуже добра куховарка,

Вже чотири рочки має,
Мамі в кухні допомагає,

Знає, як спекти й зварити,
Як салатку покрити.

Треба їй всього уміти,
Бож у Дарці є ще діти —

Хоч усі вони чемненькі,
Та родина не маленька —

Сім ляльок і два ведмеді,
Зайчик Куць і кльовник Федько,

І жовтенький котик Скіп
Ще й рабенький песик Чип,

Слоник Бамбі, мавпа Фрузя —
Всі вони великі друзі.

„Що ж зварити їм сьогодні,
Щоб не плакали голодні?“ —

Турбувалась наша Дарка,
Першорядна куховарка.

„Із трави зроблю салатку —
Мама робить так для татка.

Із листка вкришу шпінату,
Зверху цукру б треба дати,

Макарони з патичків,
Пиріжечки з камінців,

Торти й коржики з пісочку,
Дам водиці із збаночка,

Покладу я зверху квіти,
Ще усі тут люблять діти!“

Так Даруся міркувала
І ліпила й готувала.

„Вже готове! Прощу їсти!
Треба всім гарненько сісти!“

Ось серветки. Лялю Дано!
Не поведься так погано!

Чом ти, Федю, впав на бік?
Ірцо, деж твій черевик?

Ну й турбот із вами, діти!
Вчіться за столом сидіти!

Ой, що сталось? Зайчик мій
Поскакав, бо він живий!...

Як же можна це стерпіти?
Куць похрумав з торта квіти,

На столі салатки з трав
Дуже ласо поз'їдав,

Тільки тортик із піску
Не прийшовся до смаку, —

Він усе порозкидав,
Ніжками все потоптав!..”

Хоч які великі збитки —
Посміялися всі дітки.

Не до сміху тільки Дарці,
Шкода труду, шкода праці!

Та нічого! Наша ж Дарка
Знаменита куховарка,

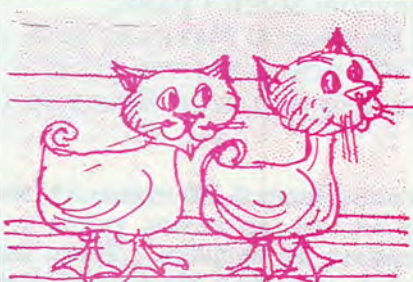
Може знову щось зварити,
Не голодні будуть діти.

НЕБИЛИЦІ

Груші вирости на сливі,

Каченята занявчали,

А зайчата полохливі
З лісу геть вовків прогнали.

По деревах черепаха
Плига, начебо горила,

І малесенька комаха
Проковтнула крокодила.

І гірська бурхлива річка
Потекла із моря вгору,

І синичка-невеличка
Підняла на крилах гору.

Контрольні питання:

- 1) Що вам дивне у цьому віршику?
- 2) Чому цей віршик має заголовок „Небилиці” (fiction, fable, cock-and-bull story)?

МОЛИТВА ЗА МУДРІСТЬ

(Ілюстрація П. Холодного)

Боже Предвічний, з високого неба
Мудрість святу подаруй всім нам Ти,
Мудрости світлом наш ум просвіти,
Хай поведе вона нас, куди треба.

Хай нам покаже до правди дорогу,
Хай стереже від обмани і зла,
Щоб незаплямлена, чиста була
Наша душа, що посвячена Богу.

Через Ісусові муки і рани,
Через Пречистую Матір Христа
Наші Тебе ось благають уста:
Дай нам цей дар, наш Владико і Пане!

**

Митрополит Андрей Шептицький, заохочуючи українську молодь до науки, склав у 1939 році для неї молитву за мудрість. „Треба вам тієї Божої Мудрости, що вмє відрізнити щире золото від фальшивого і в мно́жестві подаваних людьми відомостей вибрати ті, які чоловікові потрібні, а оминати ті, які йому наносять шкоду. Нехай же провідним світлом вашої праці в школах буде передовсім — випросити з неба той преці́нний Божий дар, яким є Премудрість”, — писав Митрополит у своїм „Посланні”. Ми вмістили тут віршований переспів цієї молитви, яка є пересторогою проти різних шкідливих впливів, а передовсім проти безбожницької науки комунізму.

Пам'ять Митрополита Шептицького вшановуємо 1-го листопада.

Микола ЩЕРБАК

ЛИСТОПАД

В ті дні, коли поникле віття
Схиляв додолу тихий сад,
Війнув у вічі лихоліттю,
Неначе буря, Листопад.

А в світлий ранок війська лави,
Мов стрепенули княжий Львів,
І прапор рідної Держави
Блакитно-соняшно зацвів...

Диміла, наче ватра, осінь,
Земля рясніла, ніби сад...
Той стяг в серцях цвіте і досі
І з шумом віє Листопад.

ДЕНЬ ПОДЯКИ

Кожного року в останній четвер листопада американці відзначають велике всенародне свято — День Подяки. У цей день в Божих храмах усіх віровизнань відправляють Богослуження. Народ дякує Всевишньому за всі ласки й благодаті, які Бог послав Америці. Зокрема люди дякують Богові за те, що дозволив щасливо закінчити жнива й зібрати всі земні плоди. У цей день при багато заставленому столі засідає вся родина, щоб спільно спожити дари Божі. Перед їх спожиттям усі моляться й дякують Богові за його ласку, доброту й опіку. Улюбленою стравою на День Подяки є печений індик. Він став символом цього свята.

Паломники святкують перший День Подяки

Перший День Подяки відбувся в грудні 1621-го року. Його святкували американські паломники, перші поселенці, що прибули з Англії до Нового Світу. Після свого приїзду кораблем „Мейфлоуер” до місцевості „Плимутс Раке” (Плимутські Скелі) у Масачусетс в грудні 1620-го року, паломники мали дуже тяжке життя. Зима була сувора. Поселенці не мали ані хат, ані одягу, ані харчів, ані ліків. Багато з них помирали. З весною вони почали управляти поле. Допомогали їм у тому індіани, які прихильно ставилися до новоприбулих. Два індіани — Самосет і Скванто, що вміли говорити по-англійськи, навчили колоністів полювати, ловити рибу та засівати зерно. Рік був урожайний. Були гарні жнива і восени поселенці зібрали багаті плоди. З великої радості вони вирішили величаво відсвяткувати День Подяки Богові за його ласку. При багато заставлених різними стравами столах засіли спільно пілігрими й індіани, які принесли на свято диких індиків. Після молитви й обіду відбулися перегони в бігу, ігри й забави. Свято тривало кілька днів.

З того часу кожного року американський народ святкує День Подяки.

Український народ на рідній землі також відзначає день подяки. Це — обжинки, що їх святкують українські хлібороби після закінчення жнив.
ка війна.

ОСІНЬ

Тихо й повільно
На землю промоклу
Падає мрійне
Листя пожовкле.

Сонця проміння
Поблідло неначе.
Вітер осінній
Жалібно плаче.

Радісні співи
Пташині замовкли...
Пада тремтливе
Листя пожовкле.

Діма

Катерина ПЕРЕЛІСНА

НЕДАЛЕКО ЗИМА

Вітер плаче, вітер виє,
Дош осінній дбріно сіє,
Жовкне листя, в'януть квіти,
Скрізь калюжі поналито.

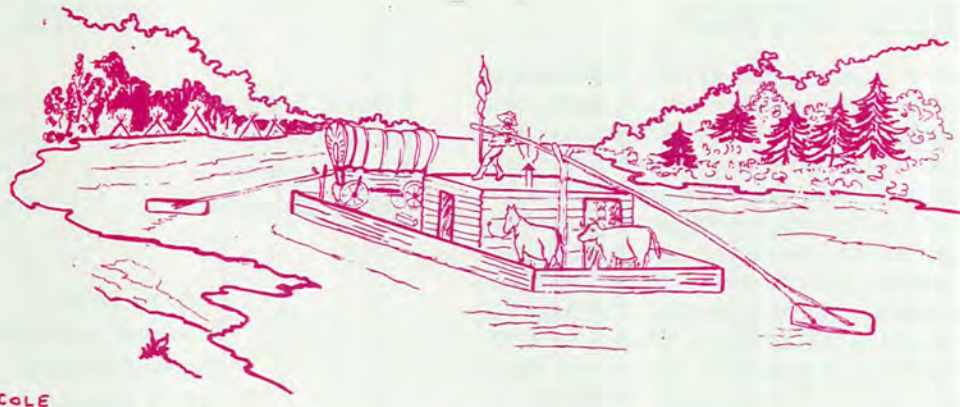
І ніде не видно пташки,
Ані бджілки, ні комахки,
І метеликів нема —
Недалеко вже зима!

ПОЛЬОВА МИШКА

Жила руда мишка
У полі,
Колосочків мала
Доволі,
Зерно по зернині
Тягала,
У глибоку нірку
Ховала.
Не боялась мишка
Нікого,
Назбирала пуху
М'якого,
Настелила в нірці
Перинку,
Щоб було де спати
Узимку.

К. Перелісна

COLE

Маргарита КОЛ

ПОРА ЗМІНИТИ МІСЦЕ ПОСЕЛЕННЯ...

(Оповідання з часів перших поселень в Америці)
(Ілюстрації авторки)

Скеля Індічої Ноги лежить посередині лісу близько невеликого потоку. Ця скеля була тут від непам'ятних часів. Індіяти знали її добре, бо це вони вирізали на ній сліди індічих ніг. Для індіан це були святощі.

Родина Еклів знала про це теж, бо вона поселилася на галявині поблизу Скелі Індічої Ноги. Сім'я складалася з мами, батька і двоє дівчаток — Джессі та Грейс. Родина Еклів примандурвала до Західньої Пенсильвенії возом, запряженим їхньою коровою. Але, замість їхати відомими прозідами західнього Камберляндського шляху через Огайо, вони вибралися менше вживаною дорогою — холодною, понурою, таємною. Вона завела їх до Скелі Індічої Ноги.

Час проходив Еклеям поволі. Вони ані не доробилися, ані не бідували — вони були щасливі. Незабаром прибули сюди й інші поселенці й по лісі розглядалися їхні голоси. Індіяти чули їх і стали побоюватися. Стертий зуб, індіанський ватажок, прислухався й вижидав. Невже настане пора, що Скеля Індічої Ноги перестане належати до нього й його племені?

* *

І ось одної ночі це сталося. Еклі пробудилися від сильного грюкання в двері їхньої кабіни. Назовні стояв Стертий зуб. Його обличчя було помальоване бойовою фарбою. В руці тримав спис. Хоч він був заприятельний з родиною Еклі, то озброєною рукою показав їм на темну лісову дорогу. Було ясно, що він думає. Решта членів племені чекало перед кабіною.

Мама й дівчата поспішно пакували свої речі, а ватажок запряг до воза свого коника. Джессі він вручив невеличкий мішечок із невиправленої шкіри, туго зав'язаний шкіряним ремінцем.

Коли коник із напругою став тягти віз з незвичним для нього вантажем, кабіна на галявині

спалахнула пожежею. Крики індіан було чути скрізь. Довго після того, коли до Еклів не доходив уже запах диму, вони бачили ясну заграву на небозводі. Нічні лісові створіння приглядалися подорожнім і наслухували. Страх втишив жителів лісу.

Коли перші промені сонця освітили небо, віз виїхав із понурих сутінків лісу, а довколишні хащі загомоніли співом птичок. Незабаром Еклі виїхали на верх плоскогір'я. Сонце освітило горизонт, червоні лучи кидали довгі тіні від воза. Внизу ранній туман нависав ще над заглибинами поміж горбами.

Перший промовив батько. Його голос звучав втомлено й виснажено. Він сказав: — Індіяти не будуть іти за нами. Ми тепер безпечні. Чи ти, мамо й ви, діти почуваетесь гаразд?

— Так, так, — ми відчуваємося добре — відповіла мама, яка тримала сонних дівчаток. Індіанський коник був такий втомлений, що станув, опустивши голову. Він не міг іти далі. Батько зіскочив з воза, розпряг коня, спутав його і пустив пастися. Сонце зогріло всіх. Діти спросоння не знали, де знаходяться.

— Дівчата — сказала мама — тепер усе гаразд. Гляньте, який чудовий ранок! Тату, я думаю, що можна запалити багаття. Не знаю, як ти, але я голодна.

З тими словами почала шукати в возі, що можна б приготувати на сніданок. Батько усмінувся. Він знав, що мама ніколи не втрачає здорового глузду. Навіть коник підняв голову, розкрив очі і нащурив вуха, коли почув брязкіт посуду.

Джессі зіскочила з воза: — Диви, Грейс — закликала — скільки тут диких полуниць! Поки проковтнути, вона показала сестрі одну велику ягоду. Джессі була дуже жвава дитина.

Батько швидко назбирав сухих гілляк. Незабаром затріскотів весело вогонь, а запах диму означав, що готується добра їжа. Родина примісти-

лася на траві, коник заснув. Тільки птички та комашки співали й дзижджали.

Врешті всі вернулися на віз. Джессі взяла невеличку торбинку з невинуваченої шкіри, яку дав їй Стертий Зуб. Мішечок випав їй з рук, коли дівчинка спала й вона забула про нього.

— Поглянь, тату! Як ти думаєш, що це може бути? — спитала Джессі. Стертий Зуб дав мені це, коли ми від'їздили. Вона передала свій таємний пакет батькові.

— Маємо за що дякувати Стертому Зубові, але не знаю, чому він це нам дав — відповів батько загадковим тоном. Він розв'язав ремінець на мішечку і заглянув у середину. Потім висипав з нього дещо на долоню. Він здивувався від неймовірності: — Мамо, дивись! Та ж це мішечок повен золотого піску!

Батько глянув на Джессі начеб вимагав від неї вияснення. Джессі усміхнулася мрійно до батька й сказала: — Він був моїм приятелем.

Мама поцілувала Джессі й притулила обі доні до себе. Батько мовчки зсипав золотий пісок у мішечок. Треба було вирушати в дорогу.

* * *

В ранніх 1800-их роках виглядало, що Піттсбург стане одним із більших міст Америки. Положений поміж ріками Аллегані й Мононґелі, які вливалися в Огайо, Піттсбург став ключовим центром для Західніх Територій. Місто мало 400 домів, деякі з них побудовані з червоної цегли. Були тут: поштовий уряд, костюли, дві друкарні, виробля скла, були меблярі, ковалі, папірня, млин тощо. Панував тут великий рух.

Родина Еклів мандрувала на північ у сторону Піттсбурґу. Подорож відбувалася гладко. Індіанський коник був сильний і звик до свого обов'язку. Кожний день приносив нові зміни. По дорозі наші подорожні подибували чимраз більше поселенців. Подорожні йшли пішки, їхали на конях, на легких візках. Еклі минали чисті, веселі ферми, з добре культивованими нивами. Сади цвіли, годовані вівці дивилися на подорожників, де-не-де паслися корови.

Можна уявити собі, яке враження зробила на родину Еклів панорама Піттсбурґу. Перша опанувала себе Мама: — Гляньте, скільки тут диму! Він має такий самий запах, як дим з комина нашої кабіни в Селі Індічної Ноги. Як люди можуть тут жити? Вона хитала сумнівно головою. Батько погладив її руку: — Мамо, не хвилюйся! Ми залишимося тут тільки так довго, поки я куплю плоскоденний човен. Тоді вирушимо в дорогу до Огайо. Він усміхнувся до мами і став підганяти віжками коника.

Коли сім'я з'їхала вниз дорогою, яка вела до міста, побачила джерело шипучої води, яка бульбашками струменіла поміж придорожними скелями. День був теплий і Еклі були спрагли. Дівчата зіскочили з воза і набрали води в жмені, щоб

напоїти коника. Але він тільки понюхав воду і відвернув голову. Це здивувало дівчат. Грейс напилася води і гримаса викривила її уста. Мама побігла переконалася, що трапилося. Саме тоді над'їхав якийсь чоловік на возі. Він закликав: — Я не радив би вам пити цієї води. Вона не пошкодить, але в ній багато сірки й вона не має смаку. Підждіть поки доїдете до ріки, там є погожа вода.

У Піттсбурґу не було так тихо і спокійно, як звикли Еклі на давньому поселенні. Собаки брехали, коні і скот були неспокійні, люди ніччю вешталися, хмара липкого диму зависла над нижче положеними теренами. У віддалених лісах на погорбах вили вовки, незвичні до мерехтливих вогників вночі.

— Не спиш, тату? — спитала мама — мені здається, що я всю ніч не заплющила очей.

Батько заміявся — Я теж. Як тільки розвидниться, піду над річку купити плоскоденне судно. Думаю, що можете самі собі дати раду. Батько прибув до Мононґелі, коли тут було дуже рухливо. Великі вози були завантажені товарами зі Сходу. Піттсбург був розподільним пунктом. Тут завантажувалося товар на човни, які пливли вниз рікою, затримуючися в надбережних поселеннях. Торгівля відбувалася шляхом обміну. Це був шлях, яким поселенці засоблялися дрібними, але необхідними в щоденному житті речами.

Вози, люди й тварини піднімали хмари пилу. Якийсь незнайомиць показав батькові, куди має піти за судном. І справді, при вулиці Вуд, де беріг ріки був низький, стояло на прив'язі багато суден. Вони були стрункі, чисті, добре збудовані. Батько побачив один дещо менший човен, який йому сподобався. На ньому сидів ясноволосий чоловік. Батько спитав його, чи має човен на продаж.

— Так — відповів чоловік — я вертаюся назад до моєї країни. Сам чорт не зможе тут жити, не то шкот. Це добрий човен. Батько швидко добив торгу по три долари за фут довжини. Належність мала бути заплачена золотим піском від Стертого Зуба.

Було пізне пополудне, коли батько вернувся. Мама з дівчатками приготували спеціальне чащування — кашу з молоком.

Вночі настала грозовиця, падав зливний дощ, віяв рвучкий вітер, гуркотіли громи. Над ранком небо прояснилося, але вода в ріці прибула. Піттсбург виглядав охайно в променях раннього сонця.

Шкот із дружиною дожидали Еклів. Їхній віз із прив'язаною коровою був готовий до дороги. Поки батько розплатився за човен, жінки готували їжу.

— Має гарні дівчатка — хвалила шкотка Джессі й Грейс — ви справді щасливі.

Шкотка радо говорила, вдоволена, що має товариство. Мама хотіла б, щоб шкоти залишилися в Америці. Вони були б добрими сусідами.

Мама здивувалася, що батько, йдучи до човна,

провадив корову. Він усміхнувся сором'язно і сказав: — Думаю, що варто мати свіже молоко. Я купив корову разом із судном.

— Це чудово — врадувалася мама — я така вдоволена! Їй пригадалася вірна корова, яка залишилася з індіанами.

Дівчата теж були щасливі. Мають коника, а тепер човен і корову. Шкоти залишилися поки Еклі завантажили своє добро на човен. Шкот пояснив батькові, як провадити судно, як виминати острівці та скелі й незліченну кількість повалених дерев на плесі ріки.

— Я залишила деякі речі для дівчаток — сказала шкотка до мами й сльози показалися в її очах.

Човен швидко відчалив від берега. Течія погнала його на середину ріки. Батько тримав стерно твердою рукою, мама й діти кріпко трималися поруччя. Більш досвідчені судноплавці

уступалися батькові з дороги. Батьків човен плів різними викрутасами — то вперед, то вбік, то знову вперед. Коник і корова мали переклякані очі. Якимсь чудом човен не зударився з ніякими перешкодами. Незабаром ріка поширилася й течія сповільнилася. Батько навчився, як провадити човен!

(Закінчення буде)

Пояснення-словничок: **галивина** — clearing in the woods; **грюкати** — сильно стукати; **спис** — lance; **невиправлена шкіра** — row hide; **загара** — glow, redness; **небозвід** — horizon; **сутінок** — twilight; **хачі** — куші (brushwood, ticket); **плоскогір'я** — plateau; **спутати** — зв'язати коневі ноги (to hobble); **спросоння** — half-awake; **багаття** — вогнище (camp-fire); **глузд** — common sense; **полуниця** — strawberry; **папірня** — вибірня паперу; **плоскодонний човен** — flat bottomed boat, keel; **віжки** — поводи (reins); **шипуча вода** — sparkling water; **бульбашка** — bead; **погожий** — fresh, clear, pure; **пилюка** — dust; **течія** — current; **плесо** — reach; **судноплавець** — navigator.

Олекса КОБЕЦЬ

ВОСЕНИ

Ти чого зажурена,
Яблунько, сьогодні?
„Бо земля нахмурена,
Бо вітри холодні...”

Сонце заховалося
За густою млою,
Вранці й не віталося
Зо мною малою...

А я ж хочу в піжмурки
З сонцем забавлятися,
Сяйвом його тішитися,
В золоті купатися...”

Не журись ні стілецьки,
Сонце ж на прощання
Вбрало твої гілочки
В золоте убрання.

Не журись: схились тільки
Над ставок, над воду,
Глянь на своє листячко,
Глянь на свою вроду:

Знай: хоч небо хмариться,
Вітер хоч і лютий, —
Бог нам не забариться
Знов весну вернути.

Будеш ти пишатися
Знов рожевим цвітом,
З сонечком вітатися
Радісним привітом.

Не журись ні крапельки,
Не впадай у скруту...
І озвалася яблунька:
„Ну, то я не буду!...”

Валентина ЮРЧЕНКО

ДОБРИЙ ЛИС

Бігла гуска на доріжку
І зломилася їй ніжка,

Плаче бідна і квилить:
— Ой, хто йде, допоможіть!...

Лис доріжкою тією
До родини йшов своєї, —

Він купив новий візок
Для маленьких діточок, —

Буде радість у ліску
Їм кататись у візку!

Раптом бачить — при дорозі
Стогне гусочка в тривозі,

Сталась гусочці біда, —
Йому хворої шкода!

Лис, хоч зроду він хитрун
І бешкетник, і ласун,

Але серце добре має
І в біді допомагає.

Він візочок зупиняє,
Бідну гусочку саджає

І часу не тратить марно —
Везе хвору до лікарні.

Ніжку там полікували,
Помастили й зав'язали...

Гуска дякувала чемно:
— Гел, гел, гел, — мені приємно!

І пір'їнку із крила
Пану Лисові дала.

Квилити — to new (про птахів), to grown, to moan (про дітей).

Ганна ЧЕРІНЬ

ПЕС І КІТ

Каже песик до кота:
— Котику, гав-гав!
Маєш ти на те хвоста,
Щоб до псів пристав.
Мови нашої навчись,
Нявкати покинь.
Станеш добрим псом колись,
Як побореш ліню.

Але гордий сірий кіт
Так на це сказав:
— Я котом прийшов на світ,
Мова в нас — няв-няв.

Я належу до котів,
Як і всі коти,
І ніколи б не хотів
Гавкати, як ти.

Лінь — лінощі, лінівство, неробство (laziness).

РОЗКАЖІТЬ СВОЇМИ СЛОВАМИ ЦЮ ПРИГОДУ

(Ілюстрації Юрія Козака)

